

A GYŐRI ÍTÉLŐTÁBLA POLGÁRI KOLLÉGIUMA

A Győri Ítélőtábla Polgári Kollégiumának 2/2005.sz. (XI.11.)kollégiumi véleménye

A felszámoló által elismert illetőleg vitatott hitelezői igény néhány kérdéséről

I.

A felszámolási eljárásban bejelentett hitelező igény akkor tekintendő a felszámoló által vitatottnak, s ebből következően a Cstv.46.§.(6) bekezdése szerint felülvizsgálat végett a bíróság elé terjesztendőnek, ha a vitatás a követelés összecszerúságát (érvényesíthetőségét) érinti.

Az 57.§(1) bekezdésben meghatározott besorolási jogcímtől (kategóriától) eltérő visszaigazolás esetén a hitelező a felszámoló téves jogszabály alkalmazását a Cstv.51.§-ában szabályozott kifogás útján sérelmezheti.

Az 1991.évi XLIX.törvény (Cstv.) a hitelezői igénnyel kapcsolatosan több helyen használja egyrészt a **vitatott** /46.§.(6)bek., 44.§.(3) és (4) bek./, másrészt az **elismert** /36.§.(1) bek., 46.§.(8) bek./ **követelés** fogalmát. Ennek alapján egységes a jogszabály értelmezése és alkalmazása abban, hogy a bejelentett hitelezői igények felülvizsgálatát, szükség szerint a hitelezővel lefolytatott egyeztetést követően /46.§.(6) bek./ a felszámoló a követelést vagy elismeri vagy vitatja. Az elismerő tartalmú nyilatkozat – a gyakorlat által kialakított módon – a hitelezői igény írásbeli visszaigazolásban jelenik meg, amelynek tartalmaznia kell a bejelentett igény minősítését (a kielégítési rangsorba történő besorolást), továbbá az elismert összeg megjelölését. Ha az érvényesíthető összecszerúség tekintetében a visszaigazolás eltérő tartalmú a bejelentéstől, akkor részleges elismerésről van szó, míg a követelés egészére vonatkozó elutasítás tartalmilag azonos a teljes vitatással. A többségi gyakorlat szerint a vitatás az összecszerúségre és az érvényesíthetőségre értelmezendő, míg a besorolással kapcsolatos eltérő álláspont a felszámoló jogszabálysértő (a jogszabállyal ellentétes) intézkedéseként sérelmezhető, s ekként a kifogásolási eljárás szabályai (51.§.) szerint kezelendő (ez a nézet jelenik például BH.2001/488. és BH.2002./ 111.sz.alatt közzétett döntésekben is.)

A másik álláspont szerint az elismerés ellentéte a vitatás, s ezért közömbös, hogy a vita az érvényesíthető jogalapot avagy az összeget érinti: mindkét esetben ugyanaz az eljárás követendő.

Megjegyzendő, hogy a bejelentéseknél a hitelezők gyakran nem is jelölik meg a követelés igényelt besorolás jogcímét, így a visszaigazolásból nem is válik önmagában

egyértelművé, hogy van-e ebben vita a hitelező és a felszámoló között. Ilyenkor feltétlenül szükséges egy további nyilatkozata a hitelezőnek, amelynek alapján ez a kérdés eldönthető. Ez a további nyilatkozat különösen gyakran ölti a bírósághoz intézett kifogás formáját.

Mivel az igénybejelentésben foglalttól eltérő besorolás a követelés létét, érvényesíthetőségét, összegét nem vonja kétségbe, pusztán a kielégítési rangsor tekintetében foglal el más álláspontot, s általában egyszerűbb módon, további terjedelmes bizonyítás nélkül is eldönthető jogkérdést vet (csak) fel, szemben az összegszerűségi vitával, amely rendszerint bizonyítást igényel, a kollégium álláspontja szerint a helyes és követendő gyakorlat a „téves minősítés” jogszabálysértő intézkedésként történő kezelése.

II.

A bejelentett hitelezői igényel kapcsolatosan a felszámoló által tett elismerő nyilatkozat következménye, hogy az utólag vitássá tett tények bizonyítása – a vitatott hitelezői igény elbírálására irányuló eljárásban – az adóst terheli.

Többször fordul elő, hogy a felszámoló – az iratok hiánya, az ügyletek, gazdasági események átláthatatlansága, a bonyolult megítélésű igények felülvizsgálatához gyakran szűkös törvényi határidő miatt – az eljárás későbbi szakában a korábban bejelentett igény jogszerűségével, összegével kapcsolatosan korábbi álláspontját kénytelen megváltoztatni (még ha egyébként a visszaigazoláskor a rendelkezésére álló adatok gondos értékelésével járt is el).

A bíró gyakorlat ennek nem látja akadályát - *a felszámoló a hitelezői igény besorolását - ha azt tévesnek tartja - megváltoztathatja, intézkedése ellen azonban a hitelező kifogással élhet(BH1997/310).*

A Fővárosi Ítéltábla még tovább ment: 12.Fpkf.43.353/2004/4.(ÍH.2005/2/89.) számú határozatában e nyilatkozatot tartozás-elismerésnek minősítette.

A *tartozáselismerő nyilatkozat* hatályos jogunkban a tágabb értelemben értelmezett „kötelelem megerősítése” fogalom alá vonható. Bár az anyagi jog intézménye, nem eredményezi a szerződés módosítását, nem változtatja meg annak jogcímét, alanyait, tartalmát, ugyanakkor erősíti a jogosult igényérvényesítési pozícióját, hiszen következményeként a tartozás vitatása esetében a jogalap hiánya, az eltérő jogcím, a más összeg és az érvényesíthetetlenség tekintetében az elismerőre hárul a bizonyítási teher.

A *visszaigazolás* a hitelezőhöz intézett címzett jognyilatkozat, amelyben a felszámoló állást foglal abban, hogy a bejelentett igényt elismertként (nem pedig vitatottként) fogja kezelni. E nyilatkozat megtétele a felszámoló törvényben előírt kötelezettsége, amit igen rövid és az érdemi felülvizsgálatra nem feltétlenül elegendő határidő alatt kell megtennie. E sajátos törvényi szabályokra tekintettel a nyilatkozat a kollégium többségi véleménye

szerint nem minősíthető tartozás-elismerésnek, ugyanakkor a nyilvántartásba vételt követően a vitatás alapjául szolgáló tények bizonyíthatatlanságának következménye, hogy visszaigazolt követelést változatlanul kell nyilvántartani.

III.

A visszaigazolt hitelezői igény utólagos vitássá téételét a felszámolónak írásban kell közölnie a hitelezővel, s az egyetértő illetve ellentétes álláspont közlésére megfelelő határidőt kell adnia. Attól számított 15 napon belül, hogy a hitelező egyet nem értése e határidő elteltével nyilvánvalóvá válik, a Cstv.46.§.(6) bekezdésében foglaltak szerint a vitatott igényt felülvizsgálat végett a bíróság elé kell terjeszteni.

További kérdés, hogy a besorolt igény utólagos vitatása milyen eljárásjogi következményekkel jár.

A vitatott hitelező igény kezelésére a törvény a 46.§.(6) bekezdése egyértelműen meghatározza a követendő eljárást: a bejelentett igényt 45 napon felül a felszámolónak felül kell vizsgálnia, ennek során és időkeretében szükség szerint a hitelezővel egyeztetnie kell, s vitatott igényt 15 napon belül a bíróság elé kell terjesztenie.

Külön jogszabályi rendelkezések hiányában, az utólagos vitatás esetében is ezen eljárási rend *megfelelő* alkalmazása indokolt, tehát azzal az eltéréssel, hogy a felülvizsgálatra itt újabb 45 napos határidő már nem áll rendelkezésre. A felszámolónak a hitelezővel a vitatást közölnie kell, s bár ilyen törvényi kötelezettsége nincsen, célszerű, ha álláspontja változását röviden indokolja, s egyúttal megfelelő határidőt ad a hitelezőnek arra, hogy eltérő véleményét kinyilvánítsa (ugyanis a hitelező a felszámoló vitatását akár tudomásul is veheti, tehát nem indokolt rögtön a bíróság elé terjeszteni a jogvitát). Ettől számított 15 napon belül kell az igényt elbírálás végett a bíróság elé terjeszteni.

IV.

Ha a hitelezői követelés vitatott voltáról a bíróság a felszámoló mulasztását sérelmező kifogásából szerez tudomást, nem szükségeszerű, hogy előbb formálisan a kifogás tárgyában döntsön s a felszámolót a vitatott igény felülvizsgálat végett történő előterjesztésére utasítsa.

Ha előtte a vita és az annak eldöntéséhez szükséges bizonyítandó tények köre – szükség szerint hiánypótlási felhívások alapján - tisztázódott, a szükséges bizonyítási eljárás lefolytatása alapján a vitatott igény tárgyában dönthet.

Mind a követelés bejelentésékor, mind az utólagos vitatásnál gyakran előfordul, hogy a felszámoló a bíróság elé terjesztési kötelezettségének nem, illetőleg nem a megadott határidőben tesz eleget. Ilyenkor a bíróság a hitelező kifogásából értesül arról, hogy vitatott hitelező igény egyáltalán van. Ez a mulasztás a felszámoló részről sérti a vonatkozó törvényi előírást, ezért a Cstv.51.§-a szerint kifogás tárgya lehet. Ebben a bírói gyakorlat egységes.

Kérdés, hogy amikor a hitelező kifogás beérkezik, amely beadványra felszámolót nyilatkoztatni kell, szükségszerű-e, hogy azt mint kifogást bírálja el a bíróság. Ez esetben ugyanis az 51.§.(3) bekezdése alapján, ha a beterjesztés elmulasztása beigazolódik, a vitatott hitelezői igényként történő előterjesztésre vonatkozó intézkedést kell előírni.

Rendszerint azonban a kifogásra írt felszámolói nyilatkozat, az ahhoz csatolt mellékletek alapján a bíróság abban a helyzetben van, hogy az eldöntendő vita előtte kibontakozott, s nincsen akadálya annak, hogy a bizonyításra vonatkozóra vonatkozó felhívásokat megtegye, a döntéshez esetleg még szükséges bizonyítási eljárást lefolytassa.

Mindebből következően a kollégium indokoltnak látja, hogy a bíróság ilyenkor már ne csak a kifogás, hanem azon túl lépve a vitatott hitelező igény elbírálása tárgyában is folytassa le a szükséges bizonyítást, illetve hozza meg döntését (az addig kifogásként nyilvántartott ügyet ügyvitelileg vitatott hitelezői igénynek is iktatva). A határozat indokolásában szükséges utalni arra, hogy a felszámoló mulasztását sérelmező kifogás alapos volt, de célszerűségi szempontból a bíróság érdemben a vitatott igény tárgyában hozta meg a lehetséges döntést.

V.

A többi hitelező és az adós hitelezői igény nyilvántartásba vételével kapcsolatosan akkor terjeszthet elő kifogást, ha megállapítható, hogy a nyilvántartásba vétel jogszabályt sért. A kifogás intézménye azonban nem ad módot a felszámoló érdemi – a hitelezői igény megalapozottságát, összesszerűségét érintő – álláspontjának felülvizsgálatára. Ez utóbbi szempontok alapján a felszámoló eljárását – adott feltételek esetén – a tőle elvárható gondosság hiányára hivatkozó kártérítés iránti perben lehet értékelni és szankcionálni.

A kifogás elbírálásakor az eljárásban félként kell kezelni azt a hitelezőt, akinek a nyilvántartásba vett igényéről a bíróság dönt.

Viszonylag gyakran fordul elő, hogy egy hitelező vagy az adós képviselője terjeszt elő kifogást, melyben valamilyen okból azt sérelmezi, hogy a felszámoló bizonyos igényeket a jogalapot és/vagy az összeget illetően megalapozottnak minősített.

Elvi jellegű kérdést lehet ezzel kapcsolatosan megfogalmazni: meddig terjed a felszámolást folytató bíróság lehetősége a felszámoló eljárásának megítélésében, ha az szükségszerűen csak befogadott és más által vitássá tett igény elbírálásán keresztül lehetséges.

A Cstv. 51. §. (1) bekezdése értelmében a felszámoló *jogszabálysértő* intézkedése vagy mulasztása ellen a tudomásszerzéstől számított 8 napon belül *a sérelmet szenvedett fél* a felszámolást elrendelő bíróságnál kifogással élhet. Az adós nevében kifogást a 8. §. (1) bekezdésében meghatározott szervek képviselője nyújthat be.

A Legfelsőbb Bíróság a BH 2001/ 292. szám alatt közzétett jogesetben kimondta : *annak elbírálása, hogy a felszámoló valamely hitelezői igényt nyilvántartásba vesz-e, vagy azt elutasítja a felszámoló kizárólagos jogkörébe tartozik. A felszámoló csak az általa vitatottnak minősített igényeket köteles elbírálás végett a bíróságnak megküldeni.*

Az idézett jogszabály, illetőleg állásfoglalás alapján megállapítható, hogy a felszámoló kizárólagos jogköre annak eldöntése, hogy egy hitelezői igényt nyilvántartásba vesz-e. A többi hitelező és az adós - mint sérelmet szenvedett fél - ebben a körben a Cstv. 51. §. (1) bekezdésében szabályozott kifogást csak akkor terjeszthet elő, ha állítása szerint a hitelezői igény nyilvántartásba vétele jogszabályt sért.

A hatályos törvényi lehetőségek között a nem érvényesíthető (elévült, regisztrációs díj fizetése nélkül bejelentett, elkésett, elengedett, már teljesített) követelések befogadása, valamint a sérelmezőt kedvezőtlenül érintő, jogszabálysértő besorolás felülvizsgálható felül. Ilyenkor ugyanis a kifogás jogszabálysértést állít, azt a hátrányosan érintett fél terjeszti elő, s a Cstv.51.§.(3) bekezdése alapján a megfelelő intézkedés előírásával a sérelem orvosolható.

Az érvényesíthető jogalap és az igényelt összeg elismerése viszont csak igen kivételesen valósít meg jogszabálysértést: csakis akkor, ha a felülvizsgálat és visszaigazolás körében megvalósuló felszámolói mulasztás, kötelezettségszegés oly mértékű, amely már az erre vonatkozó jogszabályi rendelkezés /Cstv.46.§.(6) bek./ megsértésének minősíthető (például nem csatolt és nem is hivatkozott meg az igény bejelentője semmiféle a követelését alátámasztó okiratot, vagy amit csatolt az a követelés alátámasztására nyilvánvalóan alkalmatlan).

Ezt meghaladóan azonban a kifogásolási eljárásban nem vizsgálható, hogy a felszámoló egy hitelezői igényt miért tartott alaposnak. A kifogás intézménye a szoros értelemben vett jogszabálysértések orvoslására szolgál, nem ad azonban módot a felszámoló érdemi – jelen esetben a hitelezői igény megalapozottságát, összegaszerúségét illető – döntéseinek vizsgálatára és felülbírlására. Ezek utóbbiak vizsgálata meghaladja a „jogszabályba ütközik” fogalom kereteit, amit - adott feltételek esetén - a felszámolótól elvárható gondosság hiányára hivatkozó kártérítés iránti perben lehet értékelni és szankcionálni.

Mivel a kifogás ilyen esetben a nyilvántartásba vett igény jogosultjának érdekeit nyilvánvalóan érinti, a kifogás elbírálására irányuló eljárásban e hitelezőt félként kell kezelni.

VI.

A felszámoló vagyoneértékesítésével kapcsolatos intézkedéseinek jogszerűsége – a felszámoló felmentésének szükségességét felvető módon súlyos vagy ismétlődő jogszabálysértésre történő hivatkozás esetében – a hitelezői kifogása alapján

vizsgálható akkor is, ha a Cstv.51.§.(3) bekezdésben meghatározott speciális jogkövetkezmények levonására – az intézkedés megsemmisítése, az eredeti állapot helyreállítása, új intézkedés megtételének előírása – már nincsen mód.

A súlyos vagy ismétlődő jogszabálysértő intézkedések általános jogkövetkezménye ugyanis – adott esetben - a Cstv.27/a.§.(6) bekezdése alapján a felszámoló felmentése lehet .

A Cstv. 27/A.§(6) és (7) bekezdése értelmében: ha a kijelölést követően a bíróság megállapítja, hogy a felszámolóval - illetve a felszámolóbiztossal - szemben kizárási ok áll fenn, vagy a felszámolót a felszámolói névjegyzékből törölték, illetve a felszámoló szervezet ellen felszámolás vagy végelszámolás indult, vagy a természetes személy felszámoló munkáját egészségi ok miatt nem tudja elvégezni, a bíróság a felszámolót hivatalból felmenti. A (6) bekezdésben foglaltak szerint jár el a bíróság - erre irányuló kifogás hiányában is - ha az eljárás adataiból végzésében megállapítja, hogy a felszámoló súlyosan vagy ismétlődően megsérti a jogszabályokat.

Az idézett rendelkezés alapján a bíróság a súlyos vagy ismételt kötelezettségszegések esetében akár hivatalból, akár kifogás alapján (kérelemre) is dönthet a felmentésről. Ebből az következik, hogy nem mellőzhető az olyan kifogás érdemi elbírálása sem, amelynél ugyan a jogszabálysértés - annak természetéből következően - a Cstv.51.§.(3) bekezdése alapján már nem orvosolható, illetve nem hárítható el, azonban beigazolódása esetén felmerül a felszámoló felmentésének szükségessége.

Ilyenkor a kifogás alapján arról kell határozni, hogy a sérelmezett jogszabálysértések megvalósultak-e, s ha igen azok olyan súlyúak-e, amelyek indokolják a felszámoló felmentését.